

Llegidors

El país no té un exèrcit lector
i les polítiques públiques no
hi han acompanyat prou.

Aquesta primavera hi ha hagut un esclat de la pintura de Vicenç Viaplana. Han coincidit les exposicions als Espais Volart de la Fundació Vila Casas, al Centre Cultural la Mercè de Girona, al Museu de Granollers i ara, la que s'acaba d'obrir, a la Galeria Marc Domènech. És una oportunitat única —i diria que bastant inaudita— per entrar en l'univers ric i suggerent d'aquest artista de vol lliure. Fa poc que li he fet una entrevista en profunditat i m'ha cridat l'atenció com llegia el que havia passat en el món de l'art en els últims quaranta anys i la franquesa del seu diagnòstic. Era tan clar que les seves paraules tenien la virtut de fer-te pensar.

Dues coses del que explicava em van cridar l'atenció. L'una, que assenyalés sense manies la distància de classe com un element que als anys setanta va determinar que alguns artistes arribessin a desplegar les ales i uns altres no (no dic viure del que feien o tenir reconeixement crític, sinó desplegar les ales). L'altra, que remarqués el paper dels comissaris d'art i la seva eclosió per omplir de paraules i argumentaris l'art i, alhora, substituir la veu de l'artista.

La qüestió de la diferència social em sembla rellevant en un moment altament paradoxal. La irrealitat potser hi porta, a la paradoxa, i a estar molt més disposat que a l'època del Fòrum de les Cultures a passar per alt alegrement les contradiccions i les neteges de façana. Suposo que la precarietat general també fa de narcòtic terrible. I la precarietat no és només un problema juvenil, plou a bots i barrals per a tothom.

Arran de la crisi del 2008 i la rematada sense pietat de la crisi pandèmica, faria l'efecte que es podria tenir més clar que l'origen de classe marca i que l'ascensor social s'ha esgavellat. Però en canvi, encara es fa més com si les diferències socials no existissin, ni en origen ni a mesura que s'avança en el procés de formació. És

ANNA
BALLBONA

@Aballbona

a dir, el problema potser ja no és garantir l'accés a la universitat. El problema potser és que algú es pugui pagar un màster. El problema potser és la primera esquerda: entre qui ha de treballar mentre és a la universitat i entre qui pot dedicar-se plenament i únicament a la vida universitària. Si algú pensa que això no és cap distinció ressenyable, que provi d'accedir al màster de professorat per a secundària en una de les universitats catalanes: arran de l'alta demanda, exigeixen una nota mitjana d'expedient més elevada, cosa que pot acabar afavorint a qui s'ha entregat a fons només a treure bones notes a la universitat. I això es pot correspondre amb qui no ha treballat mentre estudiava. Estem arraconant el valor i el sentit de l'experiència? Estem oblidant que moltes feines s'aprenen i es milloren fent-les?

L'altra qüestió, la de la intel·lectualització del discurs de l'art via el toc de corneta del comissari, no seria complicada en si mateixa, si no fos que a vegades s'ha fet servir de manera sagnant per marcar línies divisòries, corrents dominants, bons i dolents. I aquí el meu pensament se'n

va a la literatura. Com més idees hi hagi al voltant d'un llibre i més sòlides siguin, més s'enriqueix el debat cultural, que prou falta fa. Però alhora tinc la impressió que s'estan creant tantes coartades intel·lectualitzades —i en certs punts falsàries— per explicar un llibre que al final acabarà fent l'efecte que una persona normal no es pot acostar a un llibre amb llibertat i alegria. Que gairebé ha de demanar permís. O perdó. Existeixen diferents capes de lectura i de llegidors, i seria bo no perdre-ho de vista. En aquest punt penso en el meu pare: és algú enormement pencaire, amb la seva lectura de la vida, de les coses importants, del que li ha passat de bo i de dolent, de casa i dels seus i de les seves històries; és algú, també, que no ha obert en sa vida un llibre. Ni els de la seva filla. No podria. No en sap (d'obrir-lo, de posar-s'hi). Ningú n'hi ha ensenyat. N'hi van fer tenir por. Ho explico amb la màxima naturalitat del món, sense convertir-ho en una propaganda de 'baratillo'. Sols per dir que hauríem de saber que aquestes persones hi són, existeixen. I són persones la mar de normals. I el país no té un exèrcit lector i les polítiques públiques no hi han acompanyat prou.

Quan es fan proclames per a la lectura que tracten de burros aquells que no llegeixen, em sembla que surten d'una veritable ignorància de la societat que tenim. I penso en el pare. Ara fa un any, quan vam fer el primer dinar en família després del confinament, vam celebrar la meva segona novel·la. Tots. Sabent que celebràvem una alegria compartida, important per a tots. Vam brindar al crit de "Casum Cristina puta" i "als carlins que els mati Déu". Ben repenjats en la paradoxa. Al pare li vaig fer obrir el llibre perquè en veiés la dedicatòria. I es veiés. I li vaig haver de traduir: pel do teu, per allò que saps fer, i pel que m'has donat. I va ser senzill i màgic.

Periodista i escriptora